

Konzervatoře v České republice

Umělecké vzdělávání má v českých zemích dlouholetou tradici. Díky dnešní provázanosti, kdy na základní umělecké školy navazují konzervatoře, střední školy uměleckého směru a vysoké umělecké školy, může Česká republika podchycovat většinu umělecky nadaných jedinců v populaci. Přesto, že umělecká tvorba je jedním z nejznámějších produktů naší země a většina našich světově uznávaných umělců a dalších kvalitních profesionálů získala své základy právě díky provázanosti těchto škol, žádný ucelený a na sebe navazující systém uměleckého vzdělávání není doposud nastaven. Proto jsme společně, ve spolupráci se Stálou konferencí ředitelů a Asociací konzervatoří, otevřeli v tomto časopise prostor pro české konzervatoře. V této rubrice se tak budete moci seznámit nejen s jednotlivými konzervatořemi v ČR, jejich specifiky a nabídkami, ale také s jejich ředitelskými a pedagogickými osobnostmi. Věříme, že se tak podaří zahájit dialog a vzájemné poznávání, které povede ke skutečně systémovému nastavení spolupráce českých škol s uměleckým zaměřením.

Konzervatoř Brno

Konzervatoř Brno nedávno oslavila 100 let od svého založení. Jaká je její současnost a jaké jsou její perspektivy do dalších let? Nejen na to jsme se zeptali ředitele školy, pedagoga, korepetitora a šansoniéra pana MgA. Pavla Maňáska.

?) „Když z pravé a jisté odnože fundace Thurn-Valsassina z varhanické školy brněnské působící od roku 1881, povstala roku 1919 konzervatoř brněnská, je tím nepřerušovaná vývojová linie její zajištěna,“ řekl kdysi skladatel Leoš Janáček a asi měl pravdu, že? Není to tak dlouho, co jste oslavili 100 let své existence.

Ano, naše škola prošla od svého založení Leošem Janáčkem spletitým dramatickým vývojem a byla svědkem příkrých společenských změn a několika státních režimů. Zažila první republiku, okupaci, kolektivizaci, normalizaci, sametovou revoluci a globalizaci. V současnosti jsme svědky všudypřítomné digitalizace a nástupu umělé inteligence. Různá období přináší svá společenská očekávání a tím silně ovlivňují celkový charakter konzervatoře, definují významné proměny její činnosti. Potřeba vzdělávání přicházející generace a výchova mladých umělců bude však jistě i nadále stěžejním posláním naší školy i v budoucnosti a důležitým předpokladem zachování lidské povahy naší společnosti.

Pavel Maňásek, ředitel Konzervatoře Brno

?) Čím je podle vás Konzervatoř Brno charakteristická a v čem je silná?

Naše škola se liší od ostatních konzervatoří tím, že kromě hudebního a pěveckého oboru disponuje velmi dlouhou a

KONZERVATOŘE V ČR

bohatou tradicí skladatelského a dirigentského oddělení a dále legendárního hudebně dramatického oboru. V oblasti hudebního oboru se nám daří obsazovat velmi úspěšnými žáky všechny nástrojové skupiny, téměř bez výjimky, i ty které se běžně nevyučují na většině ZUŠ. Probíhají pravidelné konkurzy na místa odborných pedagogů a jsme v pozici, že o každé uvolněné místo se uchází mnoho vážných uchazečů se skvělými pedagogickými zkušenostmi, přičemž se jedná zpravidla i o brilantní hráče, sólisty nebo členy renomovaných hudebních těles u nás i v zahraničí. Pedagogický sbor školy disponuje i profesory JAMU, prof. **Vladislav Bláha** – kytara, prof. **Jindřich Petráš** – lesní roh, prof. **Miloslav Jelínek** – kontrabas, prof. **Zdeněk Nováček** – varhany a prof. **František Novotný** – housle a dále doc. **Roman Novozámský** – fagot, doc. **Radim Pančocha** – klavírní spolupráce, doc. **Jan Řezníček** – viola, doc. **Vít Spilka** – klarinet a doc. **Miloš Vacek** – housle a spoustou dalších vynikajících pedagogů. Pro velký zájem o nové studijní obory jsme v nedávných letech rozšířili naše ŠVP o výuku zobcové flétny, cembala a saxofonu.

?) V roce 1987 jste úspěšně absolvoval kroměřížskou konzervatoř ve hře na varhany. Od roku 2009 jste ředitelem konzervatoře Brno. Co všechno se stalo mezi tím?

Po studiích na pražské AMU u prof. Milana Šlechty jsem přijal zahraniční angažmá trvalého charakteru. Pracoval jsem v letech jako varhaník a ředitel ZUŠ v Djúpivoguru na Islandu. V letech 1993–1999 působil jako varhaník a sbormistr ve farnosti Háteigskirkja v Reykjavíku. Natočil slavnostní Vánoční a Velikonoční mši pro islandskou státní televizi, a hrál mnohokrát živě pro islandský státní rozhlas (RÚV). V této době jsem vyučoval i na církevní hudební škole hru na varhany. Jako korepetitor jsem vyučoval mnoho ročníků islandských herců na Islandské vysoké herecké škole. Vystupoval jsem na sólových koncertech a doprovázel nespočet islandských umělců. Byl jsem vedoucím ženského Gospelchoir farnosti Árbæ a mužského sboru Söngbræður se kterým jsem podnikl i zahraniční cestu. Koncertovali jsme tehdy ve vídeňském městském sále 3. obvodu a v Besedním domě v Brně. V létě 1998 jsem se aktivně zúčastnil mezinárodních dirigentských kurzů „International workshop for conductors in Zlín“ pod vedením šéfa filharmonie B. Martinů Kirka Trevora a prof. Zdeňka Bilka. Jeden rok jsem navštěvoval mistrovské kurzy pod vedením legendy českého dirigentského umění a profesora JAMU, Dr. Otakara Trhílka.

Eva Horáková se svými žáky

Dále jsem se aktivně zúčastnil varhanních kurzů u prof. Martina Haselböcka v Lübecku. V letech 2003–2007 pracoval v Iceland symphony orchestra, se kterým jsem i vystupoval. V tomto období jsem rovněž pravidelně dirigoval s Islandský žákovský symfonický orchestr. Při svých studiích na konzervatoři jsem několik let vystupoval se školním jazzovým orchestrem jako pianista, pod vedením prof. Jiřího Kollerta. Pracovně jsem navštívil Barcelonu a zde na Escola e Música Camp jsem vedl kurzy klavírní improvizace a moderního píana. Obdržel druhou cenu v soutěži mladých varhaníků v Opavě v roce 1984, o dva roky později jsem zde zvítězil. V roce 1989 jsem se stal laureátem národní varhanní soutěže v Brně. Poté jsem se zúčastnil se několika mezinárodních varhanních soutěží např. Pražské jaro, varhanní soutěž v Budapešti a německém Korschenbroichu.

?) Z tohoto dlouhého výčtu opravdu pestrých aktivit mne zaujala vaše zahraniční zkušenost z ředitelování v ZUŠ na Islandu. Co vás potkalo po příjezdu na Island?

Jako čerstvý absolvent AMU v Praze jsem se přes noc stal ředitelem, učitelem na klavír, kytaru, baskytaru a zobcovou flétnu, sbormistrem a varhaníkem v místní farnosti. Namítat něco o aprobační mne v tu chvíli ani nenapadlo. Zvládnout se muselo všechno co se namanulo. Bez dobrých základů našeho hudebního školství by to ovšem jistě dopadlo všelijak. Pomohlo mi, že od svých šesti let jsem vždy instinktivně bral velmi vážně studium všech hudebně teoretických předmětů. Ale všim, čím jsem byl, byl jsem rád, a to až do dnešních dnů.

?) Nelze se v současné době nezmínit o situaci na Ukrajině. Jako ředitel školy jste jistě konfrontován s tímto tématem nejen mezi kolegy, ale možná i studenty. Jak by se mělo o tématu války s lidmi, zabývajícími se něčím tak jemným, jako je umění, podle vás hovořit? Mělo by se takovéto citlivé a emočně vypjaté téma se studenty vůbec otevírat? Jsou občanské kompetence něco, co dnes „hraje“ v životě studenta umělecké školy nějakou roli nebo jeho hlavním posláním studenta je skvěle „hrát“?

Jistě je vhodné citlivě otevřít debatu o probíhajícími konflikty, neboť dle mého názoru se nelze spokojit s konstatováním „já nic, já muzikant“. Výchova a vzdělávání našich žáků v sobě přirozeně zahrnuje i utváření občanských názorů a postojů. Diskuze by však nikdy neměla ubližovat či někoho zraňovat, a jejím cílem by nemělo být něčí názorové vítězství za každou cenu. Pro některé naše studenty někdy zůstává jejich alma mater dokonce posledním útočištěm či jediným zázemím v neklidném období dospívání, v myšlenkově složitějším světě. Na pozadí války na Ukrajině platí výše uvedené mnohem naléhavěji.

?) Umělecké školy patří mezi instituce, které určitě nepatří ve vzdělávacím systému k těm problematickým (i když maturita je jistě oříšek i pro konzervatoře). Zároveň je ale mnoho věcí, které evidentně, s ohledem na rychle se vyvíjející svět, potřebují i v uměleckém vzdělávání změnit. Které podstatné oblasti to podle vás jsou?

Státní maturitu všichni naši studenti doposud složili bez výjimky a kvůli maturitě nemusel ještě nikdo naši školu opustit. Na první pokus dosahujeme stabilně a s jistotou přes 90% úspěšnosti. Pokud se ptáte na změny, ty jsou odvislé od našich pedagogů, neboť oni jsou hlavními nositeli dalšího vývoje. Mým úkolem je vybírat ty nejhodnější a nejlepší.

?) Jak se vám daří udržet atraktivitu brněnské konzervatoře a co konkrétního pro to děláte? Jaké vidíte perspektivy v oblasti spolupráce konzervatoří a českých ZUŠ?

Ve funkci ředitele působím na konzervatoři 13 let a jsem nesmírně hrdý na kvalitu a odbornou úroveň našich pedagogů, jejichž atraktivitu lze doložit tím, že i v době demografického úbytku žáků si naše škola zachovává statut výběrové školy. Šance k přijetí na naši školu se pohybuje u herců 1 : 10, u zpěváků 1 : 5 a v hudbě 1 : 3. Naše záviděníhodná pozice školy výběrově je udržována neustálou aktivitou našich pedagogů,

a zejména pořádáním celé palety kurzů pro budoucí zájemce o studium na naší škole a pro pedagogy ZUŠ. Tyto kurzy založili manželé Eva a Václav Horákové v roce 2004. S našimi milými kolegy ze ZUŠ se kontinuálně a často setkáváme na těchto sobotních kurzech DVPP již skoro dvacet let, a to v obdivuhodně velkých počtech, každoročně až 200 učitelů ZUŠ. Mimo sobotních přednášek to jsou vlastně dny otevřených dveří, ve kterých probíhají také velmi důležité konzultace našich pedagogů a budoucích žáků spolu s jejich pedagogy ze ZUŠ, s ohledem na přijímací řízení. V současnosti jsou garanti kurzů naši zkušení pedagogové **Petr Julíček** – pěvecké soboty, **Inna Aslamas** – klavírní soboty, **Štěpán Graffe** – houslové soboty, **Hana Hána** – soboty dřevěných dechových nástrojů, **Pavel Bureš** – žesťové soboty, **Miroslav Morys** – akordeonové soboty, **Ctibor Bártek** bicí soboty a **Marie Hovorková** – kytarové soboty.

Publikum závěrečného koncertu klavírních kurzů „Prázdninového rozehrávání“ v novém koncertním sále Konzervatoře Brno

Dále jsou velmi populární letní prázdninové kurzy smyčcového a klávesového oddělení, jejichž vedoucími jsou **Štěpán Graffe** a **Inna Aslamas**. Důležitým doplňkem jsou i Kurzy pro mladé talenty, vedoucím je **Pavel Bureš**, které připravují speciálně budoucí uchazeče k přijímacímu řízení na naši školu. Ke zvýšení atraktivity konzervatoř spolupřádá i další akce, Brněnské klavírní mláďa a Brněnskou klavírní soutěž, jejíž hlavní patronkou je naše dlouholetá pedagožka **Eva Horáková**. Kolegové varhaníci, **Zdeněk Nováček**, **Petr Kolař** a **Helena Vodičková** společným úsilím obnovili Brněnskou varhanní soutěž, proběhla jednou pro žáky ZUŠ a druhý ročník pro konzervatoristy. Proběhl i zahajovací ročník cembalové soutěže, díky pečlivé organizaci naší pedagožky **Moniky Šujanové**. Ovšem obrem mezi soutěžemi, které konzervatoř spolupřádá a probíhá každé dva roky, je mezinárodní „Interpretační soutěž dechových nástrojů“, které se účastní neuvěřitelných až 300 účastníků ze zemí Vísegrádu, spolu s početným setkáním hudebníků a pedagogů a doprovodným programem reprezentantů renomovaných výrobců nástrojů z celé střední Evropy. Neúnavnými organizátory této mezinárodní akce jsou předseda organizačního výboru **prof. Jindřich Petráš** a dále kolegové **Pavel Bureš**,

KONZERVATOŘE V ČR

Josef Cecava, František Jeřábek, Tomáš Kopecký, doc. Roman Novozámský a Pavel Zatloukal. Paralelně k tomu probíhá též masivní neformální spolupráce na základě osobních vztahů mezi našimi pedagogy a jejich kolegy ze ZUŠ, která je životně důležitá pro další rozvoj naší školy. Formálně máme také uzavřenu smlouvu o spolupráci se ZUŠ Jaroslava Kvapila v Brně.

?) Ve funkci ředitele školy jste od roku 2009. Když si vzpomenete, s jakými představami jste do školy vstupoval, co vás nejvíce překvapilo?

Netušil jsem, že ředitel musí být i zkušený stavebník. Nevšední intenzita investic v posledním desetiletí proměnila původní vznešenou historickou budovu naší školy opět v důstojné vzdělávací centrum, zasvěcené krásnému umění a povznášejícím myšlenkám. Obě naše budovy, nacházející se na legendárním brněnském bulváru Kapitána Jaroše, se oblékly do slavnostního hávu a spolu s novými okny působí elegantně a svěže, přitom náležitě ke svému ctihodnému věku (dokončeny byly v roce 1872). Jednou z významných stavebních akcí byla také rekonstrukce hereckého sálu na druhém patře. Úsilí vedení školy o zlepšení podmínek pro vzdělávání však bylo ikonicky korunováno výstavbou moderního koncertního sálu Konzervatoře Brno, nesoucí jméno našeho zakladatele Leoše Janáčka. Je to symbolický mezník v historii naší konzervatoře a stane se jistě kulturním centrem s okouzlejícím magnetismem pro budoucí generace milovníků umění.

Závěr setkání studentů a pedagogů na letních kurzech (zleva sedící: Eva Horáková, Martin Fišl, Inna Aslamas, Renata Bialasová, Pavel Zemen, Natálie Chirilenco, Dominik Gál a Krista Střítecká, vpravo na pódiu stojící: Ladislav Doležel a Pavla Reiffersová)

?) Jaké jsou podle vás nejčastější problémy, se kterými se ředitel konzervatoře denně potýká?

Přebujelá administrativa a poměrně nedokonalé zákony. Ve složitém řízení jedné z největších konzervatoří ČR (187 zaměstnanců), mě podporuje sehrané a stabilní vedení školy ve složení: statutární zástupkyně ředitele **Hana Kobzová**, zástupkyně ředitele **Mária Zbořilová** a zástupce ředitele **Pavel Bureš**, kterým patří mé upřímné poděkování.

Inna Aslamas, vedoucí klávesového oddělení se svými žáky.

?) V roce 2022 nastoupila nová vláda, chtěl byste novému ministru školství něco poradit?

Několik návrhů mne napadá a rád mu je sdělím, až a jestli se mne někdy zeptá. Ale asi bych to zkusil nejprve s ním, než o tom předem mluvil do médií.

„Radostné se smyčcem“ – účastníci brněnských smyčcových kurzů

?) Jaké jsou vaše plány s Konzervatoří Brno do budoucna? A jaká je perspektiva uměleckého vzdělávání v ČR celkově, jakou perspektivu mají, podle vás, studenti uměleckých oborů ve 21. století?

Společnost chvátá frenetickým tempem k novým zitkům, ale otázka, co vlastně znamená být člověkem, se od starověku nemění a je stále přítomná. Lásky ke vzdělávání, hledání

Děkujeme za rozhovor.

duchovní hloubky a smyslu života, rozvíjení talentu a touha překonat sám sebe či měnit svět k lepšímu provází mládež od nepaměti. Výhled na uplatnění je důležitý, ale ne jediný smysl života. I květiny se pěstují pro jejich krásu, která sama je smyslem jejich existence. Pokud múzy zmlknou, pak bude smutno všem.

Věřím však, že i pro budoucí generace zůstanou ZUŠ a konzervatoře symbolem bezpečí, porozumění a naprosté důvěry, kde mládí umělci budou prožívat hlubokou imaginaci, vzrušující objevování uměleckého světa a dozrávat ve výrazné osobnosti.

Závěrečný koncert v prostorách konzervatoře

Dovolím si využít této příležitosti a loučím se pozvánkou na koncert našeho symfonického orchestru v rámci „Festivalových zahrad“ v Litomyšli 10. června 2022. V podání našich studentů zazní, pod vedením dirigenta Stanislava Kummera, Pastorální symfonie Beethovena a druhý houslový koncert Prokofjeva g moll, se sólistou, naším letošním absolventem, Janem Vopařilem, žákem prof. Štěpána Graffeho.